

**ДЕРЖАВНА СЛУЖБА УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ
ДЕПАРТАМЕНТ ОРГАНІЗАЦІЇ ЗАХОДІВ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ**

**ІНСТИТУТ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ**

**УКРАЇНСЬКИЙ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ
ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ**

МАТЕРІАЛИ
науково-практичної конференції
СТРАТЕГІЯ РЕФОРМУВАННЯ
ОРГАНІЗАЦІЇ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

ТОМ II

**ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ УКРАЇНИ:
СУЧАСНИЙ СТАН, ЗДОБУТКИ, ПРОБЛЕМИ,
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

16 травня 2018 року

ОРГКОМІТЕТ:

МАЮРОВ
Михайло Олександрович

Директор Департаменту організації заходів цивільного захисту, голова оргкомітету

ЄВДІН
Олександр Миколайович

Перший заступник начальника Українського науково-дослідного інституту цивільного захисту, заступник голови оргкомітету

Члени оргкомітету:

КОВАЛЕНКО
Віталій Володимирович

Заступник начальника Українського науково-дослідного інституту цивільного захисту (з цивільного захисту), полковник служби цивільного захисту

ПАРТАЛЯН
Сергій Агопович

Заступник директора Департаменту організації заходів цивільного захисту, голова оргкомітету

ЛЕЩЕНКО
Олександр Якович

Заступник директора Департаменту – начальник управління захисту населення і територій Департаменту організації заходів цивільного захисту

МІРОШНІЧЕНКО
Олександр Олександрович

Заступник начальника управління – начальник відділу планування та моніторингу заходів цивільного захисту Департаменту організації заходів цивільного захисту

ЗАПОЛЬСЬКИЙ
Леонід Леонідович

Начальник науково-організаційного відділу УкрНДІЦЗ, підполковник служби цивільного захисту

КОВАЛИШИН
Богдан Михайлович

Начальник науково-методичного сектору УкрНДІЦЗ, підполковник служби цивільного захисту

МОГИЛЬНИЧЕНКО
В'ячеслав Васильович

Начальник відділу заходів захисту НДЦ заходів захисту УкрНДІЦЗ

ОГУРЦОВ
Сергій Юрійович

Учений секретар УкрНДІЦЗ, підполковник служби цивільного захисту

Секретаріат організаційного комітету:

СЛЮСАР
Анатолій Андрійович

Заступник начальника НДЦ заходів цивільного захисту – начальник відділу розвитку цивільного захисту УкрНДІЦЗ

БОРИСОВА
Анна Сергіївна

Науковий співробітник відділу розвитку цивільного захисту НДЦ заходів цивільного захисту УкрНДІЦЗ, капітан служби цивільного захисту

КОВАЛЬ
Яна Сергіївна

Молодший науковий співробітник відділу публічного управління цивільним захистом НДЦ заходів цивільного захисту УкрНДІЦЗ

У матеріалах Конференції наведено результати наукових досліджень актуальних проблем цивільного захисту, пов'язаних із: запобіганням надзвичайним ситуаціям, забезпеченням техногенної, пожежної та екологічної безпеки, практичними діями органів управління та сил цивільного захисту в умовах надзвичайних ситуацій, організацією заходів цивільного захисту, науковим та методичним забезпеченням підготовки керівних кадрів та фахівців у сфері цивільного захисту, а також підготовкою населення до дій у надзвичайних ситуаціях.

Матеріали Конференції призначені для використання фахівцями, що провадять свою діяльність у сфері цивільного захисту. Також дане видання може бути корисним науковим та науково-педагогічним працівникам, які здійснюють наукові дослідження у сфері цивільного захисту та науково-педагогічну діяльність у закладах вищої освіти України

Відповідальність за зміст та достовірність наданих матеріалів несуть автори публікацій.

ЗМІСТ

	стор.
Вовк Н.П. Оптимізація комунікативного процесу в управлінні НС	4
Вовчук С.Г., Яковець Н.М. Організація заходів цивільного захисту в об'єднаних територіальних громадах рівненської області	6
Ворович Б.О., Кутовий О.П., Маслюк Л.А. Сучасні інформаційні технології в управлінні ліквідацією надзвичайних ситуацій у мирний час та в особливий період	9
Вітовецький В.О. Стан і перспективи реформування єдиної державної системи цивільного захисту з урахуванням проведення реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні	11
Горбаченко Ю.М. Пріоритетні напрямки оптимізації управління процесами цивільного захисту	14
Євдін О.М., Коваленко В.В., Слюсар А.А. Про заходи захисту населення, що проводимуться під час воєнних конфліктів	16
Євдін О.М., Слюсар А.А. Стан та перспективи реформування єдиної державної системи цивільного захисту з урахуванням реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні	18
Єременко О.І. Аналіз виникнення та шляхи усунення пожежних небезпек на пелетних виробництвах	26
Кравченко Р.А. Питання стратегії зниження ризику надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру в Україні	30
Кришталь Т. М., Білека А. А. До поняття «цивільна безпека»	32
Лещенко О.Я. Загальнодержавні заходи захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій на сучасному етапі розвитку держави	34
Мельник М.В. Особливості організації заходів цивільного захисту в умовах збройного конфлікту	42
Панімаш Ю. В. Інформаційна війна в Україні: сутність та можливості протидії	45
Повстин О.В. Удосконалення змісту теоретичної та практичної підготовки майбутніх фахівців у галузі безпеки людини до управлінської діяльності	48
Ренкас А.Г. Войтович Д.П. Стан та перспективи реформування (розвитку) єдиної державної системи цивільного захисту з урахуванням проведення реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні	50
Савченко А.В. Критерии эффективности концепции использования гелеобразующих систем при ликвидации чрезвычайных ситуаций на объектах хранения и транспортировки нефтепродуктов	52
Тютюник В.В., Калугін В.Д. Створення та забезпечення функціонування автоматизованої системи моніторингу надзвичайних ситуацій в регіонах України	54
Тютюник В.В., Калугін В.Д., Кустов М.В., Левтеров О.А., Агазаде Т.Х. Науково-технічні напрямки розвитку підсистем моніторингу, попередження надзвичайних ситуацій та мінімізації їх наслідків єдиної державної системи цивільного захисту	57
Чубань В.С. Застосування економіко-математичних методів і моделей у сфері цивільного захисту	60

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ (РОЗВИТКУ) ЄДИНОЇ ДЕРЖАВНОЇ СИСТЕМИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ З УРАХУВАННЯМ ПРОВЕДЕННЯ РЕФОРМУВАННЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ТА ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

Опираючись на історичні факти, відомо, що забезпечення протипожежного захисту на території України у післявоєнні часи ХХ століття значною мірою лягало на плечі добровільного пожежного руху. Такі об'єднання у вигляді добровільних пожежних команд успішно зарекомендували себе впродовж даного періоду про що нам свідчить збільшення їх кількості до 30-х років даного століття (так, для прикладу Тернопільська область, 1930 рік – 670 добровільних пожежних команд, 10945 чоловік особового складу [4]). Проте, зміна територіального устрою в країні, процеси радянської економіки переорієнтували підходи до забезпечення пожежної безпеки в регіонах, що поступово зменшило кількість добровільних формувань до достатньо низького показника. Хоча, слід відмітити, що в цій же Тернопільській області на початку 90-х років минулого сторіччя нараховувалось біля 220 машин пожежно-сторожової охорони.

Сучасний стан системи цивільного захисту України, забезпечення пожежної безпеки та аналіз успішності результатів аналогічних систем у країнах Європейського Союзу показав необхідність у відродженні добровільних формувань, що мають бути основою через яку реалізується концепція заходів безпеки людини в регіонах.

Станом на даний час здійснюються планові кроки щодо реалізації реформування Єдиної державної системи цивільного захисту. Ці процеси викликані в першу чергу схваленою концепцією Кабінету Міністрів України від 01.04.2014 № 333-р щодо реформування місцевого самоврядування та територіальної влади в Україні та передачею більших повноважень влади на місце.

У рамках даної реформи у ряді областей України були підписані Меморандуми про співпрацю між відповідними обласними державними адміністраціями та Державною службою України з надзвичайних ситуацій. Зокрема у західних областях, такі Меморандуми отримали життя у Львівській, Тернопільській, Хмельницькій областях. Основним завданням, яке повинний був вирішити Меморандум на місцях це створення комплексу заходів цивільного захисту на території «спроможних громад», що покривають основні питання безпечного перебування людини у оточуючому середовищі. Задля розуміння основних засад заходів «цивільного захисту» на місцях та їх імплементації міжнародною організацією IREX спільно із ДСНС України та МВС України у рамках Проекту з комунікаційної підтримки та залучення громадськості до процесу реформ розроблений «Практичний poradnik з організації цивільного захисту в територіальних громадах» [2]. Відповідно до

цього Порадника на територіях «спроможних громад» передбачається створення:

- постійно діючого керівного органу у сфері цивільного захисту – структурного підрозділу (призначення відповідальної особи) з питань цивільного захисту;

- місцевого пожежного підрозділу та його посилення шляхом залучення добровільних пожежних.

Питання створення місцевих пожежних команд були підтримані на рівні розпоряджень Голів облдержадміністрацій, на територіях яких діяли відповідні Меморандуми, а згодом і по усій території країни.

Аналіз результатів імплементації децентралізації влади, в тому числі в частині реалізації комплексу заходів «цивільного захисту» на місцях на території Львівської області показав:

- згідно із запропонованих 162 громад (розпорядження КМУ від 11.11.2015 №1158-р) на території області затверджено 72;

- із даної кількості створено 35 об'єднаних територіальних громадах, в межах яких функціонує 14 місцевих пожежних команд, 9 державних пожежно-рятувальних підрозділів та 87 добровільних пожежних дружин.

Загалом за час початку реформи в області створено та функціонує 46 підрозділів місцевої пожежної охорони із загальною чисельністю особового складу 248 осіб на озброєні яких знаходиться 48 одиниць техніки, з них 46 пожежних автоцистерн, 2 аварійно-рятувальних. Це становить 45,5% від кількості попередньо проведених розрахунків місцевих пожежних підрозділів, які повинні забезпечити перекриття території в межах часу їхнього доїзду на події до 20 хвилин [3].

В рамках надання допомоги Головним управлінням ДСНС України у Львівській області у створенні підрозділів місцевої пожежної охорони надано в користування місцевим громадам 19 пожежних автомобілів з пожежно-технічним обладнанням, захисний одяг і спорядження для членів МПК (ДПК).

Для порівняння у Тернопільській області створено 42 об'єднаних територіальних громади на території яких функціонує 33 місцевих пожежно-рятувальних підрозділи та 58 добровільних пожежних дружин. При цьому 10 об'єднаних територіальних громад залишаються без створених місцевих пожежно-рятувальних підрозділів, що складає 23,8% від загальної кількості.

Таким чином, опираючись на вищенаведені факти можемо говорити про те, що реформування системи цивільного захисту із врахуванням реформи місцевого самоврядування за останні чотири роки реалізовану частково. Крім того потребують детального аналізу та оцінки заходи пов'язані із забезпеченням оповіщення та інформування населення про загрозу і виникнення надзвичайних ситуацій, стан захисних споруд на території районів, план евакуації населення та їх розміщення у безпечних місцях, стан радіаційного, хімічного та біологічного захисту. Як вплине медична реформа на забезпечення медичного захисту населення тощо.

Шлях імплементації даної реформи визначив проблеми, без вирішення яких ми не можемо говорити про успішне її завершення. Основними з яких залишаються:

1. Значний відсоток відсутності створених місцевих пожежних підрозділів у новостворених громадах обумовлюється відсутністю вимог забезпечення пожежної безпеки на ввірених їм територіях у Кодексі цивільного захисту України [1, Ст. 18, 63].

2. Відсутні затвержені на законодавчому рівні механізми компенсації щодо участі у роботі місцевих пожежних команд добровільних пожежних.

3. Відсутня загальнодержавна програма популяризації, обґрунтування у необхідності функціонування на території громад місцевих пожежних підрозділів, необхідність їх підсилення шляхом вступу місцевого населення в число добровільних пожежних.

4. Існують невизначеності в законодавстві щодо процедур передачі новоствореним місцевим пожежним командам техніки та спорядження, зняття їх з балансу структурних підрозділів ДСНС України.

5. Не усі новостворені громади спроможні фінансувати створення та подальше утримання на своїй території місцевих пожежних підрозділів.

Цитована література

1. Кодекс цивільного захисту України від 02.10.2012 № 5403-VI [Текст] // Офіційний вісник України. – 2012. – № 89. – Ст. 3589.

2. Практичний порадник з організації цивільного захисту в територіальних громадах. – К., 2017. – 80 с.

3. Про затвердження критеріїв утворення державних пожежно-рятувальних підрозділів (частин) Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту в адміністративно-територіальних одиницях та переліку суб'єктів господарювання, де утворюються такі підрозділи (частини) від 27.11.2013 № 874 [Текст] // Офіційний вісник України. – 2013. – № 96. – С. 113. – Ст. 3555.

4. Гонтар З. Г. Державне управління пожежною охороною на західноукраїнських землях у міжвоєнний період / З. Г. Гонтар // Зб. нак. праць «Ефективність державного управління». – 2012. – 32. – С. 185-192.

Савченко А.В.,

КРИТЕРИИ ЭФФЕКТИВНОСТИ КОНЦЕПЦИИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ГЕЛЕОБРАЗУЮЩИХ СИСТЕМ ПРИ ЛИКВИДАЦИИ ЧРЕЗВЫЧАЙНЫХ СИТУАЦИЙ НА ОБЪЕКТАХ ХРАНЕНИЯ И ТРАНСПОРТИРОВКИ НЕФТЕПРОДУКТОВ

Разработка новых огнетушащих и огнезащитных веществ, технических устройств подачи, и тактических приемов, которые позволяют сократить время ликвидации пожаров на объектах нефтеперерабатывающего комплекса,